

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Iuris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnivm
Gentivm, Et || Rervm Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

33 Quibus Legari possit, & de effectu, actionibus, & rationibus legatorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

ius committit dare Titio centum, vel domum, aut fundum has form. penit Guil. Bened. ad ca. Raynutius, ad ver. si absq. liberis, 2. in fideic. subst. num. 143. Quae formula videtur similis speciei legati, quae olim fiebat per damnationem, de qua antea dictum. Proinde cum omnes species antiquae legandi reductae fuerint ad vnam substantiam, sed olim de leg. & sublati sit verborum solemnitas, ista formula & substantia eius, quae fideicommissum habebat ab herede singularium rerum relictarum, aequata est legatis per omnia a Iustitiano, sed non vsque eo. l. 2. C. com. de leg. Iussu cuius Pandectarum volumina composita sunt, cum auctoritate addendi, minuendi, & corrigendi Iurisprudantium responsa, l. 1. § 2. de vet. iure enucle. Quo factum est, vt confarinatores Pandectarum in l. 1. de legat. 1. absolute dixerint ex mente Iustitiani & Constitutionum eius, per omnia ex aequata esse legata fideicommissis, scilicet istis particularibus, quae antiquitus fiebant per damnationem. Ita perinde hodie est dicere, lego vel fideicommitto. Et res quae legari possunt, possunt ita fideicommitteri, & ab his qui legare possunt: & quibus legari, & fideicommissum hoc relinqui. Eademque lata interpretatio voluntatis, quae fit in fideicommissis, & facienda est in legatis sine differentia, d. sed non vsque. Sic sublata differentia, & aequata, l. in testamentis, de reg. iur. P. cum l. numeris, de leg. 3. contra Alciat. in l. 1. § si quis ita de verb. obliga. Et legata quae olim infirma & inutilia dicebantur, ad similitudinem fideicommissorum robur acceperunt, § post mortem, & § praeerea, de leg. Ita hodie, sicuti a legatario fideicommissi poterat, legari quoque ab eodem, vt ab herede licet, §. i. in si. iuncta gl. de sing. reb. per fideic. rel. l. 1. §. si. §. com. de leg. C. Ceterum, ¶ communio & exaequatio legatorum & fideicommissorum, est fideicommissorum singularium, non vniuersalium, a quibus legata discedunt in pluribus, i. heres cogi potest a fideicommissario vniuersali adire hereditatem & restituere, §. quia poterat, §. l. cogit, ad Trebell. P. cum similit. non autem a legatario vel fideicommissario particulari, allegat. Barto. l. si quis omnia, si quis omnia, cau. test. a. §. facit l. nam quod, §. si ad Trebel. 2. In legato vel fideicommissio particulari, dominium recta via a testatore in legatarium transit, l. a Titio, de furt. P. longe l. fin. C. de leg. vt tollas. l. Imperator, de leg. 2. In fideicommissio vniuersali, minime: quia requiritur aditio & restitutio, l. restituta, ad Trebell. 3. Valet si fideicommissum vniuersale, licet hereditas non sit soluendo, l. si heres, ab eod. P. non etiam legatum vel fideicommissum particulare, l. si vniuersale, C. de legat. l. 1. §. si quis qui quadringenta, ad Trebellian. 4. De fideicommissio vniuersali detrahitur Trebellianica, de particulari vel legato minime, vt paulo ante in Trebellianica docuimus. §. 1. Quod ¶ l. cum aius, de cond. & demonst. P. & similes, l. generaliter, §. cum autem, de insti. sub cond. fac. C. l. cum acutissimi, C. de fideicom. quae dicitur grauatum de fideicommissio restituendo, non restituere si liberos suscepit, locum tantum habent in vniuersali non in particulari, Soc. in d. l. cum aius, de cond. & dem. 17. col. nisi substitutio facta fuisset filii in re particulari tantum, & in ea fuisset grauatum, quo casu eius foboles excluderet substitutum, d. l. generaliter, §. fin. non aliter, Guil. Bened. ad ca. Raynutius, ad ver. si absque liberis, in l. num. 15. 6. In Trebellianicam fructus non imputantur propter verborum inuersum ordinem non expedit, vt ante Iustitiano annotauit Papinianus, l. cum pater, 44 §. fidei 59 ius, de leg. 2. ¶ Est ¶ & formula alia legandi pluribus vnam re, vel coniuictim, vel diuisim seu diuisim ¶ si eadem res, de legat. In qua quaestione tractatur de coniunctione triplici, re, verbis, & vt quaeque modo facta, & de iure accrescendi, de quo suo loco, Deo fauente, postea dicemus.

60 ¶ Cum ¶ autem plures res vni cum optione vel electione legantur, & aliae formulae obseruandae, de quibus, & cuius sit electio,

legatarii heredis, vide §. si generaliter, §. optionis, de leg. l. Lucio, de legat. 2. l. plane, 34 §. penul. de legat. 1. Et toto tit. de optio. & elec. leg. lib. 33. P. tit. 5.

Quibus legari possit, & de effectu, actionibus, & rationibus legatorum. Cap. 33.

- 1 Legatarius debet capax esse factiois passus testamenti, tempore mortis testatoris.
- 2 Heredis capacitas tribus temporibus consideranda.
- 3 Legari quibus omnino non licet, & quibus non nisi ad certam summam, & seq.
- 5 Posthumis non licuit testamento relinquere, hodie contra.
- 6 Mulier quae, & quando ex legatis capere non potuit.
- 7 Incerta persona an legatum fieri possit.
- 8 Legari heredi non potest, nec legatarius & heres quis dici simul potest.
- 9 Legatum alicuius rei, num sit mensiendum a tempore testamenti, an a tempore mortis testatoris: vt adiuncta postea legata rei censeantur legata.
- 10 Legatorum effectus vt peti possint, & quando: & quando transmittuntur, & II.
- 12 Legata non petuntur regulariter nisi aditu hereditate.
- 13 Legata ab herede peti & praestari debent, non propria auctoritate capi.
- 14 Legatariis qua actiones pro petitione legatorum competant, & nu. 16.
- 15 Legatariis quando satisfacere teneatur heres, & quando non.
- 17 Heres non satisfaciens voluntati testatoris, quando priuabatur hereditate.
- 18 Pene nomine legatis adiecta.
- 19 Legata pluribus ex causis deficient, nec debentur, & seq.
- 21 Translatio legati quot modis fiat.
- 22 Testator quare mutare possit libere suam dispositionem.
- 23 Voluntas testatoris indaganda, & sequenda.
- 24 Legatum ad vnum usum, an in alium transferri a republ. etiam possit.
- 25 Opera antiqua sarcinenda prius, quam noua incipienda.
- 26 Legatum quando peti nequit ex causa persona testatoris, ex persona heredis, & ex persona legatarii, & nu. 27. & 28.
- 29 Indignus quando legato efficiatur legatarius etiam post mortem testatoris.
- 30 Repudiatio legati antequam debeatur, non officit, quin cum debeatur peti possit.
- 31 Legatorum praestandorum rationes.

¶ Illis ¶ solis legari potest, quibus est testamenti factio passus, §. 1 legari de legat. Vipia in tit. 24. tit. id est, qui saltem ex testamento relicta capere possit, vel sibi vel iis quibus subiciuntur, querendo, l. filiusfamilias, 16. de testa. P. §. testamenti factio, de hered. qual. & differ. Quae capacitas exigitur in puro legato, tempore mortis testatoris, quo tempore si legatarius incapax sit, quamuis postea capax fiat, excluditur a legato, per regulam seu legem Catoonianam, Pau. in l. 2. de reg. Cato. lib. 34. P. tit. 7. In conditionali enim tempus inspicimus, quo impletur conditio, si capacitas adfit, Pap. in l. 3. §. Vip. l. 4. eod. ¶ Qua ¶ in re legatarius vel fideicommissarius particularis differit ab herede extraneo, in cuius capacitate exigimus, vt capax sit tribus temporibus, testamenti, mortis testatoris, & aditionis, l. si alienum seruum, 49 §. in extraneis, de her. qual. & diff. ¶ Quibusdam ¶ omnino legari prohibentur, aliis tantum ad certam vsque quantitatem permissam. Proscriptis legari non poterat, vetante lege Cornelia, quae proscriptum iurare prohibet, vt notat Cicero 3. in Verrem, & 2. de Finib. Martianus tamen tantum seruos pene eximit a iure capiendi, si in metallum damnati fuerint, liquidam sunt, seruis pene, 17. de pen. P. cum similit. ibi a gl. not. nisi si quid alimentorum causa legetur, l. si in metallum, de his qua pro non scrip. hab. P. l. legatum de cap. dimittit. l. in metallum, de sur. fisco. Quemadmodum responsum est ex aequitate canonica de adulteris & incestuosus filiis & spuris, quibus alimentorum & elemosynae tantum gratia legari permissum, ca. cum haberet, de eo qui dux. in matrim. quam prius pollue. per adulter. cum aliunde a iure ciuili ab omni facultate percipiendi quicquam a parentibus excludantur, §. vt. quibus modis natur. offic. sui, in Nouell. Authent. ex complexu, de incest. nupt. C. Non legatur etiam de portatis, l. 1. de hered. insti. colleg. is illicitis, & nisi probatis, l. collegium, 8. eodem l. quod cuiusque vniuers. nomin. P. l. cum senatus, de rebus dubiis, P.

missione, si quando, & §. fin. ut leg. nom. case. P. Item si testator remiserit heredi satisfactionem, l. i. c. d. 12. eod. l. 2. 4. & l. penul. C. ut in possess. legat. vel heres statim docere se paratum dicat, nihil debet, l. 3. ut in possess. leg. vel fideic. ser. caus. §. 1. l. 36. P. ut. 4. vel legatum esse inutile aut nullum, l. hoc stipulatio, 14. §. diuus, ut leg. nom. ca. In puris quoque legatis satisfactione opus non est, nisi moras solutioni necet heres, l. ceteram, 12. eod. tit. P. Nam tunc summariæ & de plano legatario vel fideicommissario satisfdari iudex statuit, l. 1. ut in possess. leg. 4. §. c. C. Ut contra in legato sub conditione de non faciendo, legatarius vel fideicommissarius heredi cautionem Mutianam dant, l. Mutiane cautiones, de cond. & dem. P. sum. simil. ¶ Quod si heres cautionem recusat legatario vel fideicommissario, poterunt iterum petere a iudice se mitti in possessionem bonorum, causa rei seruanda, tanquam pignoris iudicialis non domini iure, ad cogendum ea detentione heredem ad satisfaciendum, l. 3. & l. qui legati, 5. ut in possess. leg. C. Olim Pandectarum iure, ob contumaciam satisfactionis, missio fiebat in possessionem omnium bonorum hereditarium, l. 1. & l. is cui, §. leg. eod. P. cum interdicto, Ne vis fiat ei qui in possessionem missus est, quominus auctoritate praetoris possideret forma de creta, l. 1. §. sed sine non vis fiat, ei qui in possess. miss. §. 1. l. 43. P. ut. 4. Et Alexander Celsar, in punitione contumaciae non satisfactantis heredis, voluit primum mitti legatarium vel fideicommissarium in possessionem bonorum hereditarium: & si adhuc post sex menses fideicommissum vel legato satisfactum non esset, missionem fieri statim in proprias res heredis, in l. cetera est, 6. C. ut in possess. leg. Quod postea Iustinianus temperauit, & pro quantitate legati vel fideicommissi in bona hereditaria fieri tantum voluit, in nouell. de exhib. reis, §. Sed & alia reddidit remedia, ut si intra annum monitus satisfacere voluntati defuncti heres non obtemperasset, priuaretur hereditate, Auth. hoc amplius, C. de fideicom. Auth. sed cum testator, ad leg. Falciat. iure pontificio, ab episcopo interdicitur hereditas cum fructibus, ca. si heres, 6. de testam. in Gallia, nec postea nunc cadit hereditate, sed sententiae vel cogitur parere, vel hereditati cedere, & que sit in hac re praxis, docuit Bened. in repet. c. Raynautius, in ver. si absq. liberis, 2. in fideicom. tract. nu. 19. 4. aliique ordinariis remedijs coercetur contumacia.

¶ Neque legem illa formula antiqua legat. q. a. p. a. nomine legati aliquid addebatur, implende voluntatis testatoris causa. Quia hodie sine p. a. adiectione, satis roboris habent legata, & remedia sunt paratissima ad cogendum heredem ut impleat, §. si de lega. l. 1. de his que p. a. nom. ten. Veruntamen iure pontificio & nunc receptum est, p. a. iam imponi posse heredibus, ut si contra determinatum legatum venient, contenti sint portionibus ab intestato eis venientibus, in c. Raynaldus, & ibi in ver. adiciens, de testam. nisi legatum & conditio turpia essent, l. reprehendenda, de inst. & subst. sub cond. fac. l. quendam de cond. inst. Quae intelligenda sunt, si modo legata sint legitima & vtilia, & ex mente testatoris relicta, non reuocata, neque extincta. ¶ Nam si pluribus modis deficiunt legata facta: pauca indicio, l. Vel quia deficiunt fundamento, videlicet non adira hereditate, l. si sit homo, §. cum seruus, de leg. l. 1. v. C. quor. lega. l. si veritas, & l. eam quo, C. de fideic. de quo vide Nic. Beruium, q. 41. num. 2. 3. & 8. vbi excipiuntur legata pia, quae ante aditam hereditatem solui & peti possunt, §. in c. Iohannes, & c. cum vbi, de testa. Pan. in c. iudic. ante eod. Decis Capel. Thol. 89. Item 2. deficit legatum, quia res legata in hereditate non inuenitur, l. si sit legatum sit, 67. l. si domus, 73. l. si quis legauerit, 75. de leg. 1. cum similit. ut diximus, 3. Si res interierit penitus, vel de nouo aliud in locum destructi legati subrogatum sit, nisi de contraria voluntate testatoris appareat, l. si sit legatum sit, §. in l. tabernam, de si. instr. P. l. qui res, §. aream, de solu. l. si bonus, §. aream, de leg. 2. 4. Si testator rem suam legatam voluntarie alienauit, §. si rem suam, & §. si quis ancillis, de leg. l. 1. Stichum, 6. de leg. l. melius, in l. rem legatam, 18. de adm. leg. a. ¶ Hic tamen & mens testatoris excutienda est, l. fideicommissa, 11. §. si rem suam, de legat. 3. expressa vel tacita, num. voluerit adimere legatum: ut puta, si vni totam rem legauerit, alteri vero postea partem eius, pars ex legato priori adempta videtur, l. eum quatio, 23. C. de lega. Item si quae filij legauit pater, viuis in dorem postea dedit, non debetur legatum, l. lita legatorum, 11. C. eo. Vel si quod legauerat, alteri separatim leget, si appareat euidens illi ademptionem factam: alioquin in viriles admittuntur ad eandem partem legatarii, l. si pluribus, 33. de leg. 1.

¶ In fademptione expressa & declarata per testatorem, dubium non est legatum non posse peti, l. 3. §. si fundus parca, & §. cum Titio, & §. fin. de adm. leg. lib. 34. P. ut. 4. Idem in translatione, nam-

sicuti adimi per testatorem legatum potest, sic & transferri, l. 1. c. ni adimi, l. 5. eod. §. 1. de adm. leg. Transferri autem quatuor modis legatum Paulus docet, in l. ranslatio, 6. cum 3. §. de adm. P. aut enim a persona legatarii, in personam aliam transfertur, quantum secunda sit incapax legati, l. & si transferam, 20. eod. l. plane, de leg. 1. aut ab eo qui dare iustus est, transfertur, ut alius det: aut cum res alia pro re datur, ut pro fundo decem aurei, aut quod pure datum est, transfertur sub conditione. Quod tamen legatur alii sub conditione, quod alii pure legatum erat, non plane facit translationem a primo, sed ita demum, si conditio exstiterit, l. quod si, de adi. legat.

¶ Neque tamen quicquam prohibet priorem scripturam a posteriore corrigi, commutari, rescindi, l. nihil prohibet, eod. cum non obligetur sua dispositione legatarius testator, nec cogi possit stare voluntati primae, data facultate ei mutandi & tollendi, quae sibi placuerit antea, l. cum hic status, §. aut oratio, de don. int. vir. & vxor. l. 4. de adm. leg. a. Petiam si ipse sibi legem posuerit, ne reuocetur quod disposuerit, l. diui, §. licet, de iure codic. l. si quis, in princ. 22. de leg. 3. Semper enim mutabile permanet ex arbitrio domini testamentum & translatio, vique ad mortem, qua firmatur ambulatoria voluntas, c. cum Martha, de celeb. miss. Et proinde in omnibus legatorum ademptionibus, siue expressis siue tacitis, in quibus plures nascuntur quaestiones, semper sequenda est voluntas testatoris, & per aperta, & per coniecturas: ut exempla praestant in l. si fuerit, de rebus dub. P. l. Titia retores, de legat. l. 3. §. si quis duobus, de adm. leg. a. P. Et in dubio, vna adempta vel excepta re incerta ex pluribus, illud sequendum est, quod melius est, ut heres minimum grauetur, l. si sit scriptum, & l. apud Iulianum, §. Scio, de legat. 1. Et ita in tacita ademptione ad praesumptionem voluntatis ex eo, quod sit a testatore, concluditur, in l. legatum, 24. §. fina. & l. seq. de adm. leg. P. ¶ Translatio tamen legatorum & fideicommissorum a testatore tantum fit, non ab herede, vel aliis. Et proinde vnum pro alio dari non potest legatario inuito, nec alio modo per heredem, quam a testatore statutum sit. Neque legatum ad opus Reipub. certum, in aliud opus a Reipub. administratoribus transferri vel commutari potest, l. 1. & l. legatum, 3. de adm. rer. ad ciui. per. lib. 50. P. titu. 3. l. 1. de spectac. lib. 11. C. Et ita iudicatum est, in legato factum in nouum opus Theatri, a quodam, in opus Reipubl. Trebianorum, quod Trebiani postulabant a Tyberio Caesare, ut ad vix munitionem transferatur: quod negavit fieri posse Senatus & Caesar, Sueton. in Tyberio, ca. 31. Notabis tamen exceptiones istius esse axiomatis, si auctoritate principis fiat commutatio, si pecunia relicta ad opus illud non sufficiat: si opus in quo legatum destinatum est, non admittatur a Reipubl. ut si pecunia relinquatur, ut ex reditu eius spectacula vel venatio fiant. Et tunc in opus aliquod aliud vtile & necessarium, commutatio legati fieri potest: conseruata semper memoria liberalitatis defuncti, inscriptio ne operi eius nomine facta, d. l. legatum, l. legatum ciuitati, 16. de vsu & v. susi. leg. P. Scruola tamen admet, l. quidam Reipubl. 17. cod. & l. libero, 21. §. Lucius, de annu. leg. ut si Reipubl. legata praedia sunt, ut de eorum reditu quotannis ludi edantur, cum adiectione, Quae legata peto decuriones, & rogo ne in aliam speciem, aut in alius usus conuertere velitis. Si ludi sunt permitti, ut Tholose florales, & cetera Reipub. in illis edendis, fructus Praediorum temporis intermissi, ad heredes pertinere testatoris, nec a Republica in aliam conuerteri posse opera. Sicque forma pollicitationi ludorum licitorum edendorum constituta, seruanda est, l. Septimia, 10. de pollic. P. Quae tamen vera possunt esse, quando prohibita est a testate retranslatio: alioquin minime. Ceterum arbitrasset, & exitate prohibitione: has eadem expensas certaminum & ludorum, vrgente opere publico, quod necessitatem habet accelerationis, ut si muri reficiendi sint, sine metu restitutionis posse conuertere per aliquot annos in opus illud, quo peracta restituantur certamina. Et haec Diocletiani Caesaris sancta, & ita intelligenda videtur constitutio, in l. 1. de expens. ludo. lib. 11. C. Idipsum tamen obseruandum censetur in aliis legatis in opus nouum publicum factis, ut prius ex his antiqua vtilia opera publica fiant, quam noua incipiantur, l. fina. de oper. publ. non obstantibus quibuscunque conditionibus, vel pactis traditioni legati impostis. Quae ita demum rata sunt, si vtilitatis publicae interest, ut si damnosa sint obferuati non debeant, ut ait Papyrius, l. Imperatores 13. de polliciat. P. cum vilitas publica praeferenda sit priuata, l. vilitas de primip. l. 12. C. l. actione, §. Lab. pro soc. P. l. v. §. si de cad. sol. C. ¶ Subinde tamen peti non potest legatum, consideratis personis legatis, heredis & legatarii. Legatis,

si non potuit testari, si perperam testatus est, & voluntas improbecur, vt ex superioribus colligi potest. Et quidam referunt ad personam testatoris, factum, si aduenit, si transtulit a legatario, si legatum vendidit, &c. ¶ Ex parte heredis non debentur, si non adit, in l. si nemo, de regul. iur. & paulo ante diximus, si is qui prestatere debebat, ante testatorem decessit, l. Celsus pater, 29. de leg. 2. l. Titia vsus. 9. de cond. & demon. P. si tacitam fidem contra leges accommodauerit, l. heres quis, 11. de iis quib. vt indig. P. & sic de similibus.

2. 8 ¶ Ex parte legatarii, non debentur: veluti, si is ante diem vel conditionem legati existitatem decesserit, quod supra explicauimus: vel si viuo testatore moriatur, l. si Augustus, 59. de leg. 2. l. vn. §. ea et enim, de cad. toll. C. l. fin. §. de iis quib. vt indig. P. vel non impleuerit mandatum testatoris cum precepto factum, vt nisi faceret, legatum amitteret, l. fin. in fin. C. de fideic. l. vni. §. fin. de iis que p. an. nom. C. si capitales legatario cum testatore inimicitie intercesserint, nec reconciliatio secuta fuerit, ad eum quoque conferretur legatum, & exceptione petens legatarius reicitur, l. 3. §. fi. & l. 4. de adim. legat. P. l. si inimicitia, 9. de iis quib. vt indig. P. Quod in legatis singulare, & in fideicommissis particularibus cum inimicitie capitales cum herede testamentum non videntur, sicut legatum, l. ex parte, 2. de adim. legat. In ea causa est, qui accusat testatorem de crimine capitali, vt ei videatur capitaliter inimicus & legato priuatus censeatur, l. pen. §. Seta testamento, de adim. leg. P. sed & si palam & aperte testatori maledixerit, & infaustas voces aduersus eum iactauerit, idem erit dicendum. Si quoque ei controuersiam status mouerit, denegatur eius quod testamento acceperit perfectio, ex qua specie ita timore defertur, vt respondit Vlpianus l. si inimicitie, 9. de iis qui. vt indig. P. vel illicita mercis negotiatorem

2. 9 testatorem derulerit post eius mortem, l. i. eod. ¶ Ex parte capite enim indignitatis priuatur beneficio accepto. Sicut & is hereditate, qui cum vxore defuncti concubuit ab eo institutus, gl. fin. in d. l. i. eo. & gl. in l. sororem, ad ver. indignam, C. eo. Hic locus est ab ingratitudine, de qua alibi commodius. Priuatur & legato, qui testamentum celauit, postea hoc in lucem emerferit, l. si legatarius, 2. 5. C. de lega. Item qui principale testamentum de falso accusauit, nec obtinuit, priuatur ab omni eius commodo, l. post legatum, §. si pater, & §. qui principale, de iis quibus vt indign. P. Vt & index, qui de falso male pronuntiauit, d. l. post legatum, §. quidam, & praesidem.

3. 0 ¶ Item si repudiauit vt oportet legatum, l. legatum seruo, 7. l. legatarius, 28. §. si legatum, l. seruum sibi, 46. §. si quis rem, de leg. 1. l. Titia, 3. §. Lucia, l. si mihi & Titio, 57. l. si mihi pure, 61. de legat. 2. l. ex repudiatione, 26. C. de fideicom. cum similit. videlicet postquam cepit deberi: alioquin repudiatio antea facta non officit, quin qui praecociter repudiavit, possit petere, iuxta l. si ita scriptum, 46. §. si sub conditione, de leg. 2. Sed & qui sibi legatum scripsit, illud non potest, veritate lege Cornelia de falsis, consequi, l. i. & si. de iis que pro non script. hab. P. Omitto casus alios his affines, qui si non occurrant, aut si per dicti non impediunt petitionem legati, illud effectum fortietur, secundum mentem decedentium. ¶ Et rationes, quae fauent implemento voluntatis vltimae, fauent legatis, quia & legatum dicitur liberalitas ex testamento procedens, l. penult. si cui plusquam, per leg. Falc. P. §. legatum, de lega. Et per legata fit distributio & renuntiatio beneficiorum secundum gradus: vt iis qui plus de nobis bene meruerunt, plus relinquatur, aliis minus. Et quem admodum ob benemerita hereditates extraneis solent deferri, l. nec adicit, pro soc. sic & pro modulo affectionis, sanguinis, & propinquitatis, legata ab iisdem solent relinqui, l. Titius, 2. 5. vbi Ias nu. 9. de lib. & posth. & in l. cetera, §. si quis, nu. 9. & l. si domus, §. si fundus, num. 22. & l. qui sibi habet, num. 26. de leg. 1. Iustum quoque est, heredem qui fidem ad eundem dedit de implenda voluntate testatoris, & ex quasi contractu cum defuncto aditione initio habetur, §. heres quoque, de oblig. qua ex qua. cont. l. apud Iulianum, §. fin. & l. seq. ex quibus cau. in poss. ear. ad soluendam cogi §. i. de oblig. §. i. de act. l. obligationum substantia, de actio. P. l. i. §. si conueniat, de poss. cum similit. Sed haec sufficiant de legatis praestandis integris. Videamus nunc de exceptione, per quam legata tantum diminuta praestantur de lege Falcidia.

De lege Falcidia, seu de diminutione legatorum. Cap. 34.

Lib. 1. Institut. tit. 22. lib. 3. P. tit. 2. lib. 6. C. tit. 49. Nouel. 11.

- 1 Hereditatis in vncias diuisio.
- 2 Testatorum legandi vni vellent lege duodecim tabularum datum

- potestas, restricta legibus, Voconia, Furia, Falcidia.
- 3 Falcidia lex de minuenda legandi potestate, quando, & a quo h. m. & quid sit, ex quibus accipitur, & contra quos, numero 4. 7. & 8.
- 5 Legitima aliquando dicta Falcidia, & eum cum Falcidia differentia.
- 6 Trebellianica & Falcidia quarta conuenientia, & differentia.
- 9 Falcidia quando, & ex quibus non detrahitur, & num. prohiberi possit a testatore, num. 10.
- 11 Legitima non minuitur illis legatis, quibus minuitur Falcidia.
- 12 Falcidiam qua non pauuntur, num. fin. oneri heredi aut legatarii.
- 13 Inventarium non faciens heres, num. amittit, Falcidiam.
- 14 Falcidia ab herede, non per legatarium, detrahitur.
- 15 Falcidia quomodo detrahenda.
- 16 In Falcidiam quando sibi debitum a testatore heres imputat.
- 17 Funeris impensa qua deducatur in computatione Falcidia.
- 18 Eris alieni loco qua in ratione Falcidia habentur.
- 19 In Falcidiam qua imputat sibi heres.
- 20 Falcidia computande & inuenda forma & praxis.
- 21 Fructus hereditatis qui veniant, in computationem Falcidia.
- 22 Heredes retentiones imputant in Falcidiam.
- 23 Falcidia quando detrahenda, & ex quibus rebus.
- 24 Estimatio est facienda ex rei veritate, non conuentione paritum.
- 25 Estimatio annuae pensionis & alimentorum quomodo sist. a iure.
- 26 Falcidia quando detrahitur ab herede, eius finis, effectus, & rationes, nu. 27. 28. & 29.

Hereditas cuiuscunque valoris fit, totum vnum veluti corpus, quod alii ne mine continetur, l. asse tota, 77. de hered. inst. P. l. societatem, pro soc. Varro 4. de ling. Lat. in duodecim vt plerumque diuiditur partes, quas vncias dicimus. Singulae autem vnciae habent propria nomina ab vncia vsque ad assem, §. hereditas plerumque, de hered. inst. apud Iustinianum, l. seruum meum, 50. §. fin. eod. P. vncia, minima pars: sextans, duae vnciae, seu duae partes totius: quadrans, tres vnciae, quae faciunt quartam partem totius: triens, quatuor vnciae, quia ter quatuor faciunt duodecim: quincunx, quinque vnciae: semis, id est semias, sex vnciae: septunx, septem vnciae: bes, octo vnciae: dodrans, nouem vnciae: denarius, vndecim: as, 12. Varro in 4. vnciam ab vno dixit. At Iulius Pollux, lib. 2. vocabulum Sciculum vsque, & πρὸς δωδεκάτην γράφει. Potest tamen ex arbitrio totam diuidere hereditatem in plures vncias seu partes testator, & ex vno asse facere dupondium, id est, 24. partes, & plures aut pauciores: & tot vnciae assem faciunt, quot testator voluerit, d. §. hereditas, l. interdum, 13. l. Sabimus, 18. eod. P. §. videamus, eod. apud Iustin. l. coheredi, 41. de vulg. Pau. lib. 3. Sentent. tit. 4. ¶ Has partes olim ex permissione 12. tabul. testator ex voluntate legabat, propter verba illius, vt quisque, leg. asse, siue rei ita ius est. Et licebat totum patrimonium, vel pene totum legatis exhaurire, l. verbis 12. tab. de verb. signif. §. i. de lege Falcid. apud Theoph. & Iustinian. Postea autem placuit hanc legandi licentiam coarctare. Et lata quidem post haec lex Furia, qua cauebatur, ne cui ultra mille aureos legare liceret: & si plus legaretur, quadruplum eius quod plus quis accepisset, redderetur, Theoph. in d. §. i. Vlp. in tit. 1. & 18. Sed quia haec non prospiciebat heredibus, alia lata est Voconia, qua cautum, inquit Theophilus, ne legatarius plus haberet quam heres. Erat illius legis hoc caput & aliud, ne quis census, id est, in censum relatus, virginem neve mulierem supra quadrantem bonorum suorum heredem institueret: Q. Voconia Tribonoplebis, anno 583. ab vrbe condita, lata. De hac lege meminisse Dio Cass. lib. 56. Gell. lib. 17. Linius lib. 41. Cic. 3. Verina.

Huic tamen, cum ei facile fraus fieret, alia addita est Falcidia, quae totum defuncti patrimonium in duodecim vncias diuisit, & vetuit, ne cui ultra dodrantem, id est, nonem vncias totorum bonorum legare liceret, siue sit vnus heres institutus, siue plures. Vt quadrans, id est, quarta pars bonorum seu tres vnciae, apud heredem heredesque manerent, l. i. ad legem Falcid. P. §. i. eod. apud Iustinianum. Scribit Dio Cassius cautum fuisse, vt heres quartam partem bonorum sibi relictorum, si oneratus sit legatis, accipiat, Dio Cassius lib. 48. historiar. Lata haec lex a P. Falcidio Tribonoplebis tempore Augusti adhuc Triumui, Appian. Dio in Augusto, ca. quando 2. distinet. Et hac lege factum est, vt tantum ex legato solum debeatur, quantum deducto quadrante superest,